

Maj 2018.

Fokus: Zakon o strancima

Narodna Skupština Republike Srbije je 22. marta 2018. godine usvojila Zakon o strancima koji je objavljen u „Službenom glasniku“ Republike Srbije br. 24/2018, stupio na snagu 3. aprila 2018. godine, a počinje da se primenjuje od 3. oktobra 2018. godine (u daljem tekstu: „**Zakon**“). Stupanjem na snagu Zakona prestaje da važi dosadašnji Zakon o strancima („Sl. glasnik“ RS, br. 97/2008).

Osnovni cilj donošenja Zakona je usaglašavanje nacionalnog sistema u oblasti kontrole kretanja i statusnih pitanja stranaca sa direktivama Evropske Unije koje regulišu navedenu oblast, kao i detaljnije regulisanje pitanja migracije u vreme kada se dešavaju velike izbegličke krize na svetskom nivou, a što je sve preduslov kako za veću pravnu sigurnost stranih državljana, tako i za zaštitu bezbednosti Republike Srbije i njenih građana. Takođe, izvršeno je usklađivanje odredbi Zakona sa odredbama zakona kojim se uređuje tajnost podataka povodom prikupljanja i obrađivanja ličnih podataka lica koja učestvuju u postupcima u kojima se odlučuje o pravima i obavezama stranaca, kao i za potrebe evidencija koje vode nadležna ministarstva. Naposljetku, izvršene su i izmene kaznenih odredbi, propisivanjem novih prekršaja i povećanjem iznosa novčanih kazni za sve predviđene prekršaje.

Među najznačajnijim novinama koje donosi Zakon izdvajamo sledeće:

1. *Ulazak stranaca na teritoriju Republike Srbije*

Zakonom se dopunjuju razlozi zbog kojih strancu može biti odbijen ulazak u Republiku Srbiju (ako stranac nema putno zdravstveno osiguranje za period za koji namerava da boravi u Republici Srbiji, ako postoji opravdana sumnja da neće napustiti Republiku Srbiju pre isteka roka važenja vize, odnosno ako postoji mogućnost nezakonite migracije po ulasku u Republiku Srbiju...), a takođe precizno definišu rokovi i nadležnost za preduzimanje pojedinih radnji u postupku odlučivanja o ulasku i boravku stranaca na teritoriji Republike Srbije.

Kao jedna od značajnih novina koje Zakon uvodi jeste ta da se **sve odluke donose na standardizovanom obrascu**, a samim tim uvodi se i **odluka o odbijanju ulaska stranca** (sa navođenjem razloga odbijanja ulaska), što je do sada samo usmeno saopštavano strancima, uz upisivanje odbijanja ulaska u putnu ispravu stranca. Dodatno, predviđeno je da **stranac može izjaviti žalbu** protiv odluke o odbijanju ulaska u Republiku Srbiju, kao i protiv odluke o odbijanju zahteva za vizu, zahteva za izdavanje vize na graničnom prelazu, odluke o poništenju ili ukidanju vize, produženju roka važenja vize,

i to u roku od osam dana od dana prijema relevantne odluke.

Zakon takođe propisuje da u postupku odlučivanja o pravima i obavezama stranca u vezi sa ulaskom i boravkom na teritoriji Republike Srbije, **Ministarstvo unutrašnjih poslova pribavlja mišljenje državnog organa nadležnog za zaštitu bezbednosti Republike Srbije u pogledu procene da li ulazak ili boravak stranca na teritoriji Republike Srbije predstavlja neprihvatljiv bezbednosni rizik**, dok samu procenu bezbednosnog rizika može dati i organizaciona jedinica Ministarstva nadležna za borbu protiv organizovanog kriminala i terorizma.

Konačno, propisana je **zabrana pomaganja ili pokušaja pomaganja stranom državljaninu da nezakonito uđe u Republiku Srbiju**, tranzitira preko teritorije ili da nezakonito boravi na teritoriji Republike Srbije, s tim što se pod tim ne podrazumeva pomaganje radi spasavanja života, pružanja medicinske i humanitarne pomoći, odnosno pomaganje iz humanitarnih razloga, bez namere sprečavanja ili odlaganja prinudnog udaljenja.

2. Vize

Zakonom su izvršene izmene u pogledu vrsta viza, a izričito je propisano da **izdata viza nije garancija da će strancu biti odobren ulazak** u Republiku Srbiju.

U skladu sa odredbama Zakona za **određene države neophodno je pribaviti prethodnu saglasnost Ministarstva unutrašnjih poslova za izdavanje vize**, dok je podnosilac zahteva za izdavanje vize u svakom slučaju dužan da priloži dokaz o mogućnosti ulaska u narednu državu na

planiranoj maršruti, pozivno pismo i putno zdravstveno osiguranje.

Dok je ranijim zakonom bio predviđen samo institut poništavanja vize (ako se naknadno utvrdi da postoji neka od smetnji predviđena zakonom), Zakon uvodi i **institut ukidanja vize** - u slučajevima kada se naknadno utvrdi da više ne postoje uslovi koji su postojali u vreme njenog izdavanja.

3. Boravak stranaca

Pored preciziranja osnova za dobijanje privremenog boravka koji su bili predviđeni i prethodnim zakonom, Zakonom su **dodati i novi osnovi** kao što su: obavljanje verske službe; lečenje ili nega; vlasništvo nad nepokretnosti; humanitarni boravak; status pretpostavljene žrtve trgovine ljudima; status žrtve trgovine ljudima; drugi opravdani razlozi u skladu sa Zakonom ili međunarodnim ugovorom.

Važna zakonska novina jeste i ta da **osnov za podnošenje zahteva za privremeni boravak mora biti istovetan osnovu za izdavanje vize za duži boravak.**

Dok je u skladu sa dosadašnjim zakonom bio propisan samo krajnji rok za podnošenje **zahteva za produženje privremenog boravka** - 30 dana pre isteka roka važenja, Zakonom se propisuje i **najraniji momenat kada je moguće podneti takav zahtev** - tri meseca pre isteka roka važenja.

4. Nezakonit boravak, rešenje o vraćanju i prinudno udaljenje

Za razliku od ranijeg uopštenog definisanja nezakonitog boravka kao boravka bez vize, odobrenja boravka ili drugog zakonskog osnova, Zakon taksativno navodi šta se smatra nezakonitim boravkom u Republici

Srbiji. Zakonom se uvode i odredbe kojima se suzbija protivpravan ulazak ili boravak stranca u Republici Srbiji zaključivanjem **tzv. braka iz koristi**, uz propisivanje okolnosti koje mogu ukazivati da je takav brak zaključen, pri čemu se pomenute odredbe odnose i na vanbračne zajednice.

U slučaju nezakonitog boravka na teritoriji Republike Srbije, Zakonom je izričito propisano da **rok za dobrovoljno napuštanje zemlje** određen u rešenju (**tzv. rešenju o vraćanju**) ne može biti kraći od 7 ni duži od 30 dana. Zakon takođe uvodi mogućnost da se u rešenju o vraćanju strancu izrekne i **mera zabrane ulaska** u određenom vremenskom periodu koji **ne može biti duži od 5 godina** osim u slučaju ozbiljne pretnje po bezbednost Republike Srbije.

Zaštitnik građana je Zakonom predviđen kao **nadzorni organ u postupku prinudnog udaljenja**, a takođe su precizirane i odredbe koje se odnose na udaljenje maloletnika bez pratnje i smeštaj maloletnika u Prihvatilištu za strance.

Obavezni boravak kao mera za obezbeđivanje dostupnosti stranca nadležnom organu radi sprovođenja prinudnog udaljenja, prema odredbama Zakona može trajati **do jedne godine** i **može da se produži na isti period**, što je novina u odnosu na prethodno zakonsko rešenje prema kome je isti mogao da traje najduže 180 dana.

*Odricanje od odgovornosti: Tekst u prilogu šalje se kao opšte uputstvo i ne predstavlja pravni savet.
Copyright Cvetkovic, Skoko & Jovicic 2018.*